

Valentín Bou Franch*

L'article 20 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea sobre la igualtat davant la llei

En aquest publicació, us parlaré de l'article 20 de la Carta, relatiu a la igualtat davant la Llei.

L'article 20 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, titulat "Igualtat davant la llei", afirma el següent: Totes les persones són iguals davant la llei.

Conforme a les explicacions de l'article 20 de la Carta, aquest article correspon a un principi general de dret que figura inscrit en totes les constitucions europees i que el Tribunal de Justícia de la Unió Europea ha considerat un principi fonamental del dret europeu.

Quant a l'evolució de la igualtat davant la llei en el dret de la Unió Europea, cal distingir tres moments. Primer, hem de recordar que, en els tractats originaris, no existia una clàusula general d'igualtat davant la llei. Aquests tractats només es referien a la prohibició de discriminació per nacionalitat i, limitadament, per raó de sexe, és a

* Catedràtic de Dret Internacional Públic. Universitat de València (Espanya).

dir, igual salari per treball igual.

Segon, el Tractat d'Amsterdam va enunciar el principi d'igualtat i no discriminació amb caràcter general.

Finalment, el Tractat de Lisboa, d'una banda, va reconèixer, en el Tractat de la Unió Europea, que la igualtat és un valor de la Unió, que és comuna a tots els estats membres i a la Unió mateixa. D'altra banda, en la Carta va afirmar que la igualtat davant la llei és un dret fonamental.

Respecte dels titulars del dret a la igualtat davant la llei, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea l'ha reconegut a tota persona, física o jurídica, incloent els òrgans juridicopúblics i afirmant que abasta també els estats membres.

Respecte dels estrangers, cal assenyalar que, en principi, no estan exclosos per la Carta del gaudi del dret a la igualtat davant la llei. No obstant això, el Tribunal de Justícia ha indicat que se'ls pot excloure en alguns casos, sempre que la diferència de tracte siga raonable i proporcional. Així, en un assumpte famós, el Tribunal va començar per indicar que, amb caràcter preliminar, ha d'assenyalar-se que les disposicions del Tractat relatives a la ciutadania de la Unió no confereixen cap dret autònom als nacionals de tercers països. No obstant això, va afegir que els eventuais drets conferits als nacionals de tercers països (que siguen membres de la família d'un ciutadà de la

Unió), per les disposicions del Tractat relatives a la ciutadania de la Unió, no són drets propis d'aquests nacionals de tercers estats, sinó drets derivats de l'exercici de la llibertat de circulació per part d'un ciutadà de la Unió. Va culminar aquesta argumentació afirmant que, fora de les situacions regulades per la Directiva 2004/38, i quan tampoc existisca un altre element de connexió amb les disposicions del dret de la Unió en matèria de ciutadania, un nacional d'un tercer país no pot invocar un dret de residència derivat d'un ciutadà de la Unió.

L'article 20 de la Carta enuncia una clàusula general d'igualtat, que es complementa amb altres disposicions específiques de la Carta, com les relatives: Primer, a la prohibició de tota discriminació. Segon, a la diversitat cultural, religiosa i lingüística. Tercer, a la igualtat entre dones i homes. Quart, als drets del xiquet. Cinquè, als drets de les persones majors. Sisè, a la integració de les persones discapacitades.

És més, el Tribunal de Justícia ha reconegut el principi d'igualtat de les parts com a corollari del dret a un de procés just.

El Tribunal de Justícia ha assenyalat que el tracte diferenciat, com a excepció al principi d'igualtat davant la llei, només és possible si es compleixen dos requisits.

El primer requisit consisteix en el fet que el legislador europeu i estatal no han de diferenciar situacions que són susceptiblement iguals, llevat que existisca una causa objectiva i raonable. En concret, el Tribunal va afirmar que el principi general d'igualtat exigeix que no es tracten de manera diferent situacions comparables i que no es tracten de manera idèntica situacions diferents, llevat que aquest tracte estiga objectivament justificat.

El segon requisit consisteix en el fet que el legislador europeu i estatal estan obligats a establir una adequada proporcionalitat entre la diferència que la norma contempla i les conseqüències jurídiques que té. En concret, el Tribunal ha sostingut que ha de recordar-se que, quan un estat membre estableix restriccions a l'exercici dels drets fonamentals, està obligat a respectar el principi de proporcionalitat, que exigeix que aquestes restriccions no constituïsquen, tenint en compte l'objectiu perseguit, una intervenció desmesurada i intolerable que afecte l'essència mateixa dels drets.

Finalment, he d'indicar que el Tribunal de Justícia ha reconegut, de manera molt excepcional, la possibilitat d'adoptar mesures de discriminació positiva. Així, va afirmar que el dret europeu no s'oposa a una norma nacional que, en cas que candidats de tots dos sexes presenten igual capacitat, des del punt de vista de la seua aptitud,

competència i prestacions professionals, obligue a concedir preferència en la promoció a les candidates femenines en aquells sectors d'activitat de l'Administració que, en el nivell del lloc de què es tracte, tinguen un menor nombre de dones que d'homes, llevat que concórreguen en la persona d'un candidat masculí motius que inclinien la balança al seu favor, sempre que es complisquen dos requisits.

Primer, que aquesta norma garantisca, en cada cas particular, als candidats masculins amb igual capacitat que les candidates femenines, que les candidatures seran objecte d'una apreciació objectiva que tinga en compte tots els criteris relatius a la persona dels candidats de tots dos sexes i ignore la preferència concedida a les candidates femenines quan un o diversos criteris facen que la balança s'incline a favor del candidat masculí.

I, segon, que tals criteris no siguen discriminatoris en perjudici de les candidates femenines.

